

Regilaul. Laulu loomine

Vaimse kultuuripärandi tööleht. Muusikaõpetus
Elina Kaasik, Tallinna Tehnikagümnaasium

Regilaul on olnud aastasadu eestlaste igapäevane kaaslane. Oleme ennast pidanud ikka laulurahvaks ning oleme uhked oma kooritraditsioonide ja laulupidude üle. Kui palju aga tänapäeval lauldakse kodudes? Need ajad, mil laul oli elu lahutamatuks osaks, mil lauldi iga töö ja tegevuse juures, on möödas. Muutunud on ka laulude omandamise viis – traditsioonilise suulise põlvest põlve laulude edasiandmise kõrvale on tulnud kirjalikest allikatest ja helikandjatelt õppimine.

Töölehe abil saavad õpilased koos õpetaja ja vanematega uurida, kuidas koduse laulmise traditsioon on meieni jõudnud ja millised muutused on see läbi teinud. Arutletakse selle üle, millised teadmised ja väärtused oleme laulu kaudu pärinud oma vanematelt, vanavanematelt ning kogukonnalt. Esivanemate laulude tundmine aitab õpilasel väärtustada oma kodukoha eripära, seda lahti mõtestada ning seostada laulmist tänapäeva eluga.

Õpilane tutvub oma rahva muusikalise emakeelega ning selle kaudu õpib jutustama lugusid endast ja oma ajast, tuginedes seejuures varasematele traditsioonidele ja muustritele. Laulu loomisel lähtub õpilane esivanemate kultuuritraditsioonidest, sümbolitest ja kujunditest, mis

on regilaulu aluseks. Õpilane analüüsib, milliseid funktsioone täitis laul varem, milliseid aga praegu, ning arutleb teemal „Millised väärtused oleme esivanematelt üle võtnud ja miks?“. Teretulnud on ka teiste pereliikmete osalemine laululoomises.

*Lood ei ole looja loodud
Ega sõnad sepa tehtud,
Värsid vabrikus valatud!
Lood on nõnda, kui ma laulan,
Sõnad nõnda, kui ma säadan,
Viisid nõnda, kui ma võtan*
ERIA 159.

Nõmme Noortemaja folgiring ja viiuldajad Türi festivalil
"Regilaul uues kuues". Foto: Kaari Klesment.

Märksõnad, mõisted

Vaimne kultuuripärand: põlvest põlve edasi antud teadmised, oskused, kombed ja tavad, mis on kogukondadele omased ja olulised ka praegu.

Minu pere (kogukonna) laulud:
hällilaulud,
sünnipäevalaulud,
igapäevased laulud,
pulma või muude
perekondlike sündmuste
juurde kuuluvad laulud jne.

Regilaulu tunnused:
8-silbiline värsimõõt,
algriiim,
mõttekordus,
ühesõnaline refrään (*kaske, marti, kadriko, alleaa*),
murtud värs,
tüüpviisid,
ettehaarav sisseastumine.

Õpiväljundid

Ülesande edukalt läbinud õpilane:

- 1) teab oma pere (vanemate, vanavanemate) või kogukonna peredes lauldavaid laule (hällilaulud, sünnipäevalaulud, laste mängitamine jne);
- 2) teab regilaulu mõistet, ülesehitust ja tunnuseid;
- 3) koostab (üksi, koos kaaslase või perega) regivärsilise laulu, toetudes õpitule ning valides endale sobiva teema: loodus, kalendritähtpäevad, pere, kool, vaba aeg jne;
- 4) esitab omatehtud laulu üksi või koos kaasõpilastega (kontsert, lauluvõistlus);
- 5) loovtöö III kooliastmes – annab ülevaate regilaulu kohta, kogub andmeid koduse laulmise kohta, töötleb ja analüüsib kogutud andmeid, loob ja esitab (iseseisvalt või koos kaasõpilastega) oma laulu ning vormistab selle kirjalikult.

Seos õppekava ja muusikaõpetuse ainekavaga

- ◆ toetab rahvalaulu teemat käsitlevat materjali 5. klassis;
- ◆ toetab õpilase loovat mõtlemist;
- ◆ arendab õpilase isikupära, suhtlemis- ja koostöö oskust, ühtekuuluvustunnet, sallivust ja emotsionaalset kompetentsust.

Soovitused õpetajale

Arutlege koos õpilastega, kuidas laulukultuur on ajapikku muutunud. Julgustage õpilasi laulu loomisel pereliikmeid kaasama. III astmes on väljundiks loovtöö, II astmes – regilaulu loomine ja esitamine.

Viited

- ◆ Laulud Eesti rahvakalendri tähtpäevade andmebaasis BERTA.
<http://www.folklore.ee/Berta/laulud.php>
- ◆ Sünter, A. (2007). *Regitund*. Eesti Raadio.
<https://arhiiv.err.ee/vaata/regitund>
- ◆ Koch, U. (2012). *Regilaul*. Rühm Pluss Null. [Dokumentaalfilmi katkend].
<http://www.youtube.com/watch?v=IJPMomdsUsM>

Kooliaste:

põhikooli II kooliaste – 5.klassis regilaulu käsitlevates tundides; põhikooli III kooliaste – abiks loovtöö koostamisel.

Ainetundide arv: 5 tundi, pluss III kooliastmel iseseisev töö.

Materjalid, töövahendid:

muusikaõpik 5. klassile, CD 5. klassile – helinäited, lisamaterjal muusika kuulamiseks.

Õpikeskkond: tavaklass, kasuks tuleb CD-mängija, arvuti ja projektori olemasolu.

Ülesande kirjeldus

Sissejuhatus (II kooliaste: 1,5-2 tundi, III kooliaste: 3 tundi)

1. Õpetaja tutvustab teemat „Regilaul“ ning seletab lahti regilauluga seonduvad mõisted. Kuulatakse ja lauldakse erinevaid regilaule (töölaulud, kalendritähtpäevade laulud, kiigelaulud jne) (1 tund).
2. Õpetaja viib klassis läbi vestluse laulmisest eestlaste elus. Arutletakse, milliseid funktsioone täitis laul varem, milliseid praegu, mis on ajapikku muutunud ja miks. Milliseid regilaule võiks laulda ka tänapäeval ja mis puhul (nt mardi- ja kadrilaulud, mängitamise-laulud, hällilaulud)? II kooliastmes moodustatakse rühmad (koosnevad kaasõpilastest või pereliikmetest) ja selgitatakse uurimis-ülesannet (0,5-1 tundi).
3. Loovtöö puhul koostatakse tegevusplaan ja ajakava, tutvutakse uurimustöö etappidega ning vormistamise nõuetega (III kooliaste: 1 tund).

Uurimine ja teema tundmaõppimine (II kooliaste: 1,5-2 tundi ja iseseisev töö, III kooliaste: iseseisev töö)

1. Õpilane uurib kodus, milliseid laule laulsid oma lapsepõlves vanemad ja vanavanemad, ning meenutab oma lapsepõlve laule. Paneb saadud info kirja (võib ka laule salvestada) (iseseisev töö).
2. Õpilased jagavad kodust saadud infot klassikaaslastega ning teevad koos õpetajaga kokkuvõtte: kui palju kodudes üldse tänapäeval lauldakse, kui palju lauldi varem ning millest muutused on tingitud? Milliseid laule ja mis puhul lauldi ja lauldakse? Tuua mõned konkreetset näited. Kas on ka selliseid laule, mis korduvad läbi põlvkondade (nt hällilaulud, mida laulis vanavanaema lapsele ja lapselapsele ning nemad hiljem oma lastele)? Kas erinevates peredes lauldakse samasuguseid laule? Kas mõnes peres lauldakse ka teiste rahvaste laule? (0,5-1 tundi).

3. Tuginedes õpitule, loob õpilane oma regilaulu (võib täita ülesannet rühmatöona, koos perega või üksi). Õpilane valib teema, millest soovib kirjutada, koostab 8-10 või rohkemavärsilise laulu, püüdes järgida regivärsi struktuuri, ning mõtleb sellele lihtsa viisi. Tunnis alustatud laululoomise protsessi võib jätkata kodus, kaasates pereliikmeid. Vormistada kirjalikult. Õpetaja juhendamisel võib laulu ka kirja panna (nt jo-võtmes, kasutades 3-4 astet) (II kooliaste: 1 tund, vajadusel iseseisev töö).
4. Loovtöö vormistada koolis kehtivaid nõudeid järgides (III kooliaste: iseseisev töö).

Väljund, lahendus

1. Regilaulu loomine ja esitamine (II kooliaste).
2. Loovtöö (III kooliaste).

Kokkuvõtte: esitlus, tagasiside, hindamine (1-2 tundi)

1. Õpilane esitab omatehtud regilaulu klassis või kontserdil üksi või koos teistega.
2. Õpilane annab hinnangu kaasõpilaste loominguks.
3. II kooliastmes hinnatakse teadmiste rakendamist laulu loomisel (lähtudes regilaulu struktuurist ja tunnustest), samuti aktiivsust ja osavõttu uurimusliku osa täitmisel.
4. III kooliastmes hinnatakse loovtööd koolis kehtiva hindamisjuhendi alusel.